

4. **В области государственной политики на рынке труда шире применять подходы, направленные на реализацию активной политики занятости в противовес пассивной** (материальной поддержки безработных), что предполагает рост бюджетных обязательств для финансирования мероприятий по содействию занятости. [4]

5. Для повышения конкурентоспособности безработных на рынке труда стратегической целью должно стать **создание системы образования, соответствующей потребностям личности, общества и государства**. Целесообразным представляется обучение по тем специальностям, на которые спрос есть или появится в будущем. С этой точки зрения наибольший интерес вызывает модульная система обучения, предложенная Международной организацией труда и получившая широкое распространение в странах Западной Европы. В основе системы лежит учебная программа (модуль), включающая строго установленный объем знаний и практических навыков, которые необходимо усвоить для качественного выполнения производственных функций, обусловленных соответствующими квалификационными стандартами или требованиями рабочего места. Применение модульной системы обучения в Беларуси позволит, особенно в перспективе, при ускорении технологических и структурных изменений в экономике более гибко реагировать на потребности предприятий в кадрах, повысить производительность труда работников, и как следствие поспособствует снижению спроса на многие специальности.

Список литературы

1. Современные тенденции рынка труда. Круглый стол. URL: <https://www.belta.by>.
2. Официальный сайт Министерства труда и социальной защиты Республики Беларусь. URL: <http://mintrud.gov.by>.
3. Официальный сайт Национального статистического комитета Республики Беларусь. URL: <https://www.belstat.gov.by>.
4. Витебская, Е.С. Экономика организации: пособие / Е.С. Витебская. – Минск: РИПО, 2018. – 295 с.

Данилевич Н.С.

*к. т. н., доцент кафедри управління персоналом та економіки праці,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана»
м. Київ, Україна*

ЗАВДАННЯ НОРМУВАННЯ ПРАЦІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Соціально-економічні умови розвитку економічної ситуації, з якими стикаються українські підприємства потребують приведення в дію всіх можливостей використання трудового і виробничого потенціалу. Це може бути успішним при вирішенні проблем у сфері організації та нормування праці, особливо його вдосконалення на сучасних підприємствах. Нормування праці є невід'ємною частиною формування зайнятого населення та його матеріальної мотивації.

Світовий досвід показує, що ефективна робота підприємств можлива лише за умови високого рівня організації нормування праці. Провідні країни, такі як США, Великобританія, Швеція, Японія, Німеччина, не лише не знижують вимоги до нормування праці, але й розширюють сферу його застосування.

Сьогодні нормування праці розглядають як метод наукового вивчення процесу праці і встановлення на основі цього науково обґрунтованої міри праці, яка характеризується кількісними та якісними показниками в певних організаційно-технічних умовах виробництва. Норми, визначені методами технічного нормування, сприяють підвищенню продуктивності праці та її матеріальній мотивації. Доцільно зазначити, що нормування праці на підприємстві виконує важливі функції. В першу чергу, необхідно визначити функцію використання норми праці, – це, в свою чергу, основа виробничого планування на всіх рівнях організації виробництва і праці, крім того, вона є підставою для правильного встановлення заробітної плати робітникам виробничої та невиробничої сфери, засобом

врахування індивідуальних і колективних результатів праці, а також розповсюдження і закріплення передових ноу-хау. Нормування праці сприяє здійсненню тарифікації та оплати праці на підприємстві.

На сучасному етапі головною метою нормування є встановлення обсягу праці в умовах ринкових відносин на кожному підприємстві, зменшення витрат робочого часу завдяки максимізації та раціоналізації використання його та зменшення від його непродуктивного використання. Загальна тривалість робочого часу визначається, з одного боку, рівнем розвитку виробництва, а з іншого – фізичними і психофізіологічними можливостями персоналу. Поліпшення використання робочого часу є одним із основних шляхів підвищення продуктивності праці. Воно залежить від співвідношення екстенсивного та інтенсивного факторів розвитку виробництва [1]. Максимізація корисності використання часу є досить актуальним питанням саме в умовах формування ринкової економіки. Практичне запровадження нормування праці, суть якого полягає в економії робочого часу та підвищенні ефективності роботи працівників, є запорукою успішного функціонування підприємств та зростання його прибутку.

Виділяють два основних об'єкти нормування, що існують на підприємстві: це – нормування робочого часу та нормування витрат робочої сили. Універсальною мірою праці і найширше вживаним об'єктом її нормування є робочий час. Тому доцільним є завдання нормування робочого часу. Це встановлення нормативу часу на одиницю продукції, впровадження найбільш раціонального режиму використання устаткування, машин і механізмів, розроблення найбільш раціональної структури виробничого процесу, впровадження ефективної організації праці робітника на робочому місці. Своєрідною формою нормування часу є встановлення чисельності персоналу. Тут відбувається нормування робочого часу не одного працівника, а групи працівників. Крім того, здійснюється встановлення обсягу роботи, зони обслуговування та витрати фізичної та нервової енергії. У нормуванні обсягу роботи час встановлюється у вигляді нормованого завдання, що визначається в натуральних показниках на зміну, місяць або рік. Тобто визначається кількістю засобів виробництва та ефективністю роботи, яку може забезпечити один працівник або бригада [2].

Нормування повинно охоплювати весь комплекс факторів продуктивності праці на робочих місцях: технічних, технологічних, організаційних, економічних, соціальних, природно-кліматичних, психофізіологічних факторів, які є досить вагомими. Неповний облік дієвих факторів чи витрат праці робить узагальнені розрахунки трудомісткості виробництва в цілому недостовірними. Мінливість економічного середовища, скорочення життєвого циклу продукції і, як наслідок, – зміна асортиментної політики підприємства, підвищують вимоги до перевірки, перегляду та зміни норм праці [3].

На підставі чинного законодавства України, де зазначаються основні положення та норми організації робочого часу, часу відпочинку, регулювання трудових відносин можна сказати на скільки саме нормування праці є важливим чинником. Діюче законодавство України регламентує нормування праці, допомагає здійснювати контроль за ним, тому що праця – це невід'ємна частина життя населення країни й основа формування прогресу в економічній та соціальній сферах життєдіяльності. Ми живемо в досить швидкому інформаційному суспільстві. Мало дослідженими залишаються психологічні складники та їх організація в процесі нормування праці. Досить часто через нехтування правилами нормування відбувається руйнування людського фактора як основного засобу виробництва, тому дослідження цього напрямку можливо розширити за допомогою аналізу різних психологічних факторів праці персоналу.

Список літератури

1. Основи економічної науки: курс лекцій / В.С. Савчук, О.О. Беляєв, К.Т. Кривенко та ін.; За ред. В.С. Савчука, О.О. Беляєва, К.Т. Кривенка – К.: КНЕУ, 2010 – 372 с.
2. Уманська В.Г., Школьна Д.Р. Особливості організації, контролю та нормування праці в умовах ринкової економіки. *Економіка і суспільство*. Випуск 9. 2017. С. 935-939.

3. Серединська В.М., Загородна О.М., Спільник І.В. Аналіз системи нормування праці на підприємстві. *Економічний аналіз*. 2015. Том 19. № 2. С. 136-147.

Дорошенко А.П.

к. е. н., доцент, доцент кафедри економічної теорії та економічних досліджень

Дорошенко О.О.

к. е. н., доцент кафедри фінансів і кредиту

Некрасенко Л.А.

к. б. н., доцент, доцент кафедри фінансів і кредиту,

Полтавська державна аграрна академія

м. Полтава, Україна

ТЕНДЕНЦІЇ ТА ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ

Одним із важливих показників, що характеризує економічний розвиток країни, є рівень та динаміка її бюджету. З правової точки зору державний бюджет – план формування та використання фінансових ресурсів для забезпечення завдань і функцій, які здійснюються органами державної влади, органами влади Автономної Республіки Крим та органами місцевого самоврядування протягом бюджетного періоду [1]. Таким чином, бюджет країни є грошовим вираженням певної суми коштів, що були акумульовані державою через систему митних зборів та податкових платежів, та дають змогу виконувати покладені на неї функції.

У вітчизняній фінансовій системі бюджетне питання завжди було актуальним, а процес його прийняття Верховною Радою України носив надзвичайно дискусійний характер. Одночасно рівень бюджету країни є досить цікавим і для її населення, оскільки зростання такого показника є свідченням потенційного збільшення фінансування відповідних напрямків та загального рівня добробуту.

Бюджет країни завжди має дві складові: доходи і витрати, а різниця між ними характеризує або його профіцит (перевищення доходів над видатками) або дефіцит (перевищення видатків над доходами) [3]. Зазвичай бюджети країн характеризуються дефіцитністю. При цьому слід зазначити, що сам факт наявності дефіциту державного бюджету не є чимось негативним. Негативного прояву він набуває при значному його обсязі (по відношенню до ВВП), що призводить до неможливості ефективного фінансування державних витрат, пошуку додаткових ресурсів для його покриття та посилення фіскального тиску на економіку країни.

Відповідно до Бюджетного кодексу джерелами фінансування бюджету (в тому числі покриття дефіциту) є: кошти від державних (місцевих) внутрішніх та зовнішніх запозичень; кошти від приватизації державного майна (включаючи інші надходження, безпосередньо пов'язані з процесом приватизації) – щодо державного бюджету; повернення бюджетних коштів з депозитів, надходження внаслідок продажу/пред'явлення цінних паперів; вільний залишок бюджетних коштів з дотриманням умов, визначених Бюджетним кодексом, включаючи залишок коштів державного бюджету, сформований за рахунок понадпланових державних запозичень, здійснених у попередньому бюджетному періоді [1]

Проаналізуємо основні тенденції бюджету України за 2012-2020 роки на рис. 1.

Відповідно до наведеної інформації можна спостерігати, що протягом аналізованого періоду витрати країни завжди перевищували її доходи, і всі ці роки бюджет був дефіцитний. Протягом 2012-2014 років можемо спостерігати тенденцію до незначного зростання як загального рівня доходів, так і витрат. Одночасно, починаючи з 2015 року можемо побачити істотні прирости до попереднього року як видаткової, так і дохідної частини бюджету, при цьому слід відмітити, що такі прирости не є свідченням зростання можливостей країни щодо фінансування власних витрат, оскільки є лише грошовим вираженням без врахування зміни купівельної спроможності національної валюти (що знижується в умовах інфляційних процесів).